

Sociālā drošība ES

Publicēts: 01.11.2020.

SOCIĀLĀ DROŠĪBA ES

Latvijai 2004.gada 1.maijā iestājoties Eiropas Savienībā (turpmāk – ES), sociālo jautājumu koordinēšana tika veikta saskaņā ar *Padomes regulu Nr.1408/71 par sociālā nodrošinājuma shēmu piemērošanu darba ņēmējiem, pašnodarbinātajiem un viņu ģimenes locekļiem, kuri pārvietojas Kopienas teritorijā* (turpmāk – regula Nr. 1408/71) un *regulu Nr.574/72, ar kuru nosaka īstenošanas kārtību Regulai Nr.1408/71* (turpmāk – regula Nr.574/72).

2010.gada 1.maijā stājās spēkā jaunā 2004.gada 29.aprīlī Eiropas Parlamenta un Padomes pieņemtā *regula Nr.883/2004 par sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinēšanu* (turpmāk – regula Nr.883/2004) un jaunā 2009.gada 16.septembrī pieņemtā *regula Nr.987/2009, kas nosaka regulas Nr.883/2004 piemērošanas kārtību* (turpmāk – regula Nr.987/2009).

Regula Nr. 883/2004 un regula Nr. 987/2009 ir instrumenti, kas nodrošina, ka personas, pārvietojoties ES teritorijā, nezaudē tiesības uz sociālo drošību. Tomēr katrai dalībvalstij ir savi nacionālie likumi un regulas tiek izmantotas, lai tos koordinētu.

No 2010.gada 1.maija minētās regulas attiecas uz ES dalībvalstīm, bet no 2011.gada 1.janvāra tās attiecas arī uz trešo valstu valstspiederīgajiem, ja vien viņi likumīgi dzīvo dalībvalsts teritorijā un nav saistīti tikai ar vienu dalībvalsti.

No 2012.gada 1.apriļa Regula Nr.883/2004 un Regula Nr.987/2009 attiecas arī uz Šveici. Savukārt no 2012.gada 1.jūnija minētās regulas attiecas arī uz EEZ dalībvalstīm – Norvēģiju, Lihtenšteinu un Īslandi. Turpmāk tekstā ES/EEZ dalībvalstis un Šveice tiek definētas kā ES dalībvalstis.

ES sociālās drošības koordinācijas noteikumi veicina personu brīvu pārvietošanos un to mērķis ir sekmēt personu dzīves kvalitātes un nodarbinātības nosacījumu uzlabošanu.

Regulas attiecas uz šādiem pakalpojumiem:

slimības pabalsti

maternitātes un līdzvērtīgi paternitātes pabalsti;

invaliditātes pensija;

vecuma pensija (izdienas pensija);

apgādnieka zaudējuma pensija;

atlīdzība sakarā ar nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām;

apbedīšanas pabalsti;

bezdarbnieka pabalsti;

ģimenes pabalsti (ģimenes valsts pabalsts, piemaksa pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu invalīdu, bērna kopšanas pabalsts, bērna invalīda kopšanas pabalsts un vecāku pabalsts).

Sociālās drošības noteikumi ES tiek balstīti uz šādiem principiem:

Vienlīdzīga attieksme. Citas dalībvalsts pilsonim tiek garantētas tās pašas tiesības un uz viņu tiek attiecināti tie paši pienākumi kā šīs konkrētās valsts pilsoņiem;

Periodu summēšana. Tiesību saglabāšana to iegūšanas procesā. Lai saglabātu tiesības uz pabalstiem un pensijām, var tikt ņemti vērā apdrošināšanas vai nodarbinātības periodi, kas uzkrāti citā dalībvalstī

Noteikumu par dzīvesvietu nepiemērošana. Pabalsti, kas iegūti saskaņā ar dalībvalsts tiesību aktiem, tiek maksāti pabalstu saņēmējam arī tad, ja persona vai viņas ģimenes locekļi dzīvo kādā citā dalībvalstī;

Var tikt piemēroti tikai vienas valsts tiesību akti. Šis noteikums aizsargā migrējošo darbaspēku no sociālās drošības iemaksu veikšanas vairāk nekā vienā ES dalībvalstī, bet tajā pašā laikā nodrošina to, ka darba ņēmēji ir apdrošināti kādā no valstīm.

Ja uzsākat likumīgi strādāt kādā no ES dalībvalstīm, Jums ir tiesības iesaistīties šīs valsts sociālās apdrošināšanas sistēmā. Tomēr atceraties, ka veiktās sociālās apdrošināšanas iemaksas vienmēr paliek tajā ES dalībvalstī, kur tās ir veiktas!

Mūsu mājas lapas sadaļā „Pakalpojumu koordinēšana Eiropas Savienībā” Jūs detalizētāk varat iepazīties ar pakalpojumu piešķiršanas kārtību saskaņā ar regulām – kādas ir izmaiņas, Jūsu ieguvumi un pienākumi.

Citā ES dalībvalstī izsniegtiem dokumentiem legalizācija nav nepieciešama.

ES interneta mājas lapa

http://europa.eu/index_lv.htm

Tava Eiropa

<http://europa.eu/youreurope/index.htm>

Sociālās drošības koordinācija ES

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=849&langId=lv>

Jūsu tiesības sociālās drošības jomā, pārvietojoties ES

http://ec.europa.eu/employment_social/social_security_schemes/national_schemes_summaries/index_lv.htm

Sociālās aizsardzības sistēmas MISSOC

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=lv&catId=815>

Administratīvās komisijas oficiālie dokumenti

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=lv&catId=868>

Piekluve Eiropas Savienības tiesību aktiem

<http://eur-lex.europa.eu/lv/index.htm>

Eiropas Savienības Tiesas

http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7024/

Sociālās apdrošināšanas programmas visā pasaulē

<http://www.ssa.gov/policy/docs/progdesc/ssptw/index.html> (informācija pieejama angļu valodā).

[ES noteikumi par sociālo nodrošinājumu. Jūsu tiesības, pārvietojoties Eiropas Savienībā](#)

[1] ES dalībvalstis: Beļģija, Francija, Itālija, Luksemburga, Nīderlande, Vācija, Dānija, Īrija, Grieķija, Portugāle, Spānija, Austrija, Somija, Zviedrija, Čehija, Igaunija, Kipra, Latvija, Lietuva, Malta, Polija, Slovākija, Slovēnija, Ungārija, Bulgārija, Rumānija, Horvātija.

[2] Apvienotā Karaliste – turpina piemērot ES sociālās drošības koordinēšanas noteikumus līdz 2020.gada 31.decembrim.